NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY JULIANE KOKOTT prednesené 15. júla 2010[1]

I – Úvod

1. Osoba, ktorá vyváža poľnohospodárske výrobky z Európskej únie a dostáva na základe toho vývozné náhrady, ktoré, ako vieme, majú kompenzovať cenové rozdiely medzi vnútorným trhom a svetovým trhom, musí nielen vrátiť neoprávnene získané čiastky, ale v prípade nezrovnalostí sú jej takisto uložené finančné sankcie. V tejto veci však nebol sankcionovaný vývozca samotný, ale iba medzinárodná spoločnosť špecializovaná na kontrolu a dohľad, ktorá mala osvedčiť dovoz do predmetného tretieho štátu a pritom poskytla chybné informácie. V tomto kontexte je potrebné v zásade vyriešiť dve otázky: po prvé otázku, či v predmetnom čase – v roku 1997 – právo Spoločenstva poskytovalo dostatočný právny základ pre túto sankciu, a po druhé otázku, či bolo určitými aktmi vnútroštátnych správnych orgánov prerušené plynutie premlčacej doby.

2. Prvá z týchto dvoch otázok vykazuje osobitný význam, keďže sa dotýka problematiky priameho účinku nariadení EÚ, ako aj zásady právnej istoty. V tomto ohľade je potrebné osobitne vo vzťahu k ochrane finančných záujmov Európskej únie preskúmať vzájomné pôsobenie všeobecnej právnej úpravy a odvetvových predpisov.

II – Právny rámec

A – *Právo Únie*

1. Nariadenie č. 2988/95

3. Nariadením č. 2988/95[2] Rada stanovila pre oblasti politiky Spoločenstva jednotný

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 z 18. decembra 1995 o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev (Ú. v. ES L 312, s. 1; Mim. vyd. 01/001, s. 340).

právny rámec s cieľom boja proti aktom – najmä podvodom – poškodzujúcim finančné záujmy Spoločenstiev.

4. Na základe článku 5 ods. 1 uvedeného nariadenia „úmyselná nezrovnalosť alebo nezrovnalosť spôsobené nedbanlivosťou môžu mať za následok tieto správne sankcie: a) zaplatenie správnej pokuty; b)…“.

5. Nezrovnalosť je v článku 1 ods. 2 uvedeného nariadenia definovaná ako „akékoľvek porušenie ustanovenia práva spoločenstva vyplývajúce z konania alebo opomenutia hospodárskeho subjektu, dôsledkom čoho je alebo by bolo poškodenie všeobecného rozpočtu spoločenstiev alebo rozpočtov nimi spravovaných, buď zmenšením, alebo stratou výnosov plynúcich z vlastných zdrojov vyberaných priamo v mene spoločenstiev alebo neoprávnenou výdajovou položkou“.

6. V súlade s článkom 7 uvedeného nariadenia „správne opatrenia a sankcie spoločenstva možno uplatniť voči hospodárskym subjektom uvedeným v článku 1, a to fyzickým alebo právnickým osobám a iným subjektom, ktoré majú podľa vnútroštátneho práva právnu subjektivitu, ktoré spáchali nezrovnalosť a voči tým, ktorí sú v rámci plnenia si svojich povinností zodpovední za nezrovnalosť alebo za zabezpečenie toho, aby k nej nedošlo“.

7. Článok 2 ods. 2 prvá veta uvedeného nariadenia uvádza, že sa „nesmie... uložiť žiadna správna sankcia, ak neexistovalo pred spáchaním protiprávneho konania príslušné ustanovenie právneho aktu spoločenstva“, a článok 2 ods. 3 uvádza, že „právo spoločenstva stanoví druh a rozsah správnych opatrení a sankcií potrebných na správne uplatnenie daných pravidiel zohľadňujúc druh a závažnosť protiprávneho konania…“.

8. V tomto ohľade Rada v piatom odôvodnení uvedeného nariadenia uviedla, že „protiprávne konanie a správne opatrenia a sankcie, ktoré sa naň vzťahujú, sú ustanovené v odvetvových predpisoch v súlade s týmto nariadením“.

9. Článok 3 uvedeného nariadenia upravuje premlčanie. Na základe článku 3 ods. 1 tretieho pododseku sa „premlčacia doba... prerušuje pri akomkoľvek akte príslušného orgánu, o ktorom je daná osoba upovedomená a týka sa vyšetrovania alebo právneho konania v súvislosti s nezrovnalosťou. Premlčacia

doba začína plynúť znova po každom akte prerušenia“.

2. Nariadenie č. 3665/87

10. S cieľom lepšieho boja proti nezrovnalostiam a podvodom týkajúcim sa vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky Komisia od roku 1994 zmenou a doplnením nariadenia č. 3665/87 [3] zaviedla tieto sankcie:

„Článok 11

1. Ak sa zistí, že vývozca s cieľom získať vývoznú náhradu požiadal o náhradu, ktorá bola vyššia ako skutočne uplatniteľná náhrada, náhrada splatná za príslušný vývoz sa rovná náhrade uplatniteľnej na výrobky skutočne vyvezené, zníženej:

a) o polovicu rozdielu medzi požadovanou náhradou a náhradou uplatniteľnou na skutočne vykonaný vývoz;

b) o dvojnásobok rozdielu medzi požadovanou náhradou a uplatniteľnou náhradou, ak vývozca úmyselne uviedol nepravdivé údaje.

…

Ak zníženie uvedené v písm. a) alebo b) vedie k tomu, že suma náhrady je záporné číslo, zaplatí túto sumu vývozca.

Ak príslušné orgány konštatovali, že výška požadovanej náhrady je neprimeraná, že vývoz sa neuskutočnil, a preto je zníženie náhrady nemožné, vývozca zaplatí sumu zodpovedajúcu sankcii uvedenej v písm. a) alebo b).

…

3. Bez toho, aby bola dotknutá povinnosť zaplatiť zápornú sumu podľa ods. 1 štvrtého pododseku, v prípade neoprávneného vyplatenia náhrady je príjemca povinný vrátiť neoprávnene získané sumy – po zohľadnení sankcií uplatniteľných podľa odseku 1 prvého pododseku – zvýšené o úroky vypočítané za

3 — Nariadenie Komisie EHS č. 3665/87 z 27. novembra 1987, ktorým sa stanovujú spoločné podrobné pravidlá uplatňovania vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky [*neoficiálny preklad*], zmenené nariadením Komisie (ES) č. 2945/94 z 2. decembra 1994, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 3665/87 o spoločných podrobných pravidlách uplatňovania vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky, pokiaľ ide o vymáhanie neoprávnene vyplatených súm a sankcie [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 310, s. 57).

čas, ktorý uplynul od vyplatenia náhrad po ich vrátenie. Avšak:

— ak je vrátenie zabezpečené ešte neuvoľnenou zábezpekou…,

— ak bola zábezpeka uvoľnená, príjemca zaplatí sumu zábezpeky, ktorá by bola získaná, zvýšenú o úroky vypočítané odo dňa uvoľnenia až do dňa predchádzajúceho dňu zaplatenia.“ [*neoficiálny preklad*]

B – *Vnútroštátne právo*

11. Na základe článku 2 ods. 2 kráľovského nariadenia zo 4. januára 1985 [4] medzinárodná spoločnosť špecializovaná na kontrolu a dohľad schválená v Belgicku je spolu s ostatnými osobami, ktoré sa podieľali na vývoze, spoločne a nerozdielne zodpovedná za finančné dôsledky osvedčení, ktoré vydala.

4 — *Moniteur belge* z 21. februára 1985, s. 1937. Toto nariadenie je uvedené tak v návrhu na začatie prejudiciálneho konania v rámci opisu argumentácie účastníkov konania, ako aj v písomných pripomienkach, ktoré Súdnemu dvoru predniesla belgická vláda. Naopak Komisia vo svojich písomných pripomienkach pred Súdnym dvorom cituje kráľovské nariadenie z 28. februára 1999 uverejnené v *Moniteur belge* z 22. júna 1999, ktoré malo podľa Komisie nadobudnúť účinnosť 1. januára 1995 a ktoré obsahuje podobné ustanovenie.

III – Skutkový stav a prejudiciálne otázky

12. Belgická spoločnosť Firme Derwa NV (ďalej len „Derwa“) predala v júni 1997 741 144 kg hovädzieho mäsa klientovi v Egypte. Ešte počas toho istého mesiaca bol tovar prepravený do Egypta a tam vyložený.

13. Za tento vývoz Derwa požiadala belgickú intervenčnú a reštitučnú agentúru BIRB [5] o diferencovanú vývoznú náhradu a po tom, ako poskytla zábezpeku vo výške 120 %, dostala ako predbežné financovanie sumu zodpovedajúcu 1 407 268,91 eura. Aby bola táto suma poskytnutá s konečnou platnosťou, Derwa mala v lehote 12 mesiacov od prijatia oznámenia o vývoze poskytnúť dôkaz, že tovar bol prepustený do voľného obehu v Egypte.

14. Dňa 10. februára 1998 Derwa predložila BIRB osvedčenie zo 4. novembra 1997, ktoré vydala medzinárodná spoločnosť špecializovaná na kontrolu a dohľad schválená v Belgicku SGS Belgium NV (ďalej len „SGS Belgium“), podľa ktorého egyptský colný úrad predmetné výrobky prepustil do voľného

5 — Belgisch Interventie- en Restitutiebureau.

obehu. BIRB potom uvoľnila zábezpeku poskytnutú Derwa; vývozná náhrada tak bola s konečnou platnosťou poskytnutá.

15. Kontrola, ktorú v SGS Belgium vykonala hospodárska inšpekcia belgického ministerstva hospodárstva, však odhalila, že SGS Egypt Ltd zaslala 24. septembra 1997 SGS Belgium fax, podľa ktorého egyptské colné úrady síce tovar prepustili do voľného obehu, ale tento tovar do Egypta nemohol byť dovezený z dôvodu, že egyptské orgány zakázali dovoz belgického mäsa. Tento fax zjavne nadväzoval na žiadosť poisťovne Central Beheer Achmea NV, poisťovateľa tovaru, vyzývajúcu SGS Belgium, aby jej po preskúmaní predložila colný doklad.

16. BIRB, ktorá bola pri niekoľkých príležitostiach informovaná hospodárskou inšpekciou o vyšetrovaní SGS Belgium, oznámila SGS Belgium výsledky vyšetrovania doporučeným listom z 21. apríla 1999 a vyzvala ju, aby jej zaslala colné doklady, na základe ktorých vydala osvedčenie zo 4. novembra 1997.

17. V doporučenom liste z 5. februára 2002 BIRB konštatovala, že SGS Belgium nereagovala na jej výzvu z 21. apríla 1999 a že vzhľadom na dostupné informácie musí dospieť k záveru, že zásielka do Egypta nebola dovezená na účely prepustenia do voľného obehu. Keďže zastávala názor, že SGS Belgium úmyselne uviedla nepravdivé údaje, BIRB jej uložila sankciu vo výške 200 % na základe článku 11 nariadenia č. 3665/87 a vyzvala ju na zaplatenie sumy 4 503 260,74 eura [6].

18. Doporučeným listom z 29. apríla 2002 SGS Belgium odpovedala, že po podrobnejšom preskúmaní sa potvrdilo, že tovar bol do Egypta dovezený iba dočasne. Ďalším listom z 27. mája 2002 SGS Belgium uznala, že poskytla nesprávne údaje, avšak bez toho, aby si toho bola vedomá.

19. Žalobou zo 16. septembra 2003 BIRB navrhla, aby Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen (Súd prvého stupňa v Antverpách) zaviazal SGS Belgium zaplatiť sumu 4 503 260,74 eura. SGS Belgium potom navrhla, aby sa Derwa a Centraal Beheer Achmea stali účastníkmi konania, aby im bolo uložené zaplatiť nárokovanú čiastku a aby SGS Belgium bola zbavená žaloby.

20. Rozsudkom z 13. januára 2006 rechtbank žalobu BIRB zamietol ako nedôvodnú a návrhy SGS Belgium na rozšírenie okruhu účastníkov právneho sporu a na vylúčenie SGS Belgium zo žaloby vyhlásil za bezpredmetné.

6 — Táto suma sa skladá z istiny 1 407 268,90 eura zodpovedajúcej sume vývoznej náhrady zvýšenej o prirážku 20 %, teda 281 453,72 eura, a sankcie 200 % upravenej v článku 11 citovaného nariadenia, teda 2 814 538,12 eura.

21. Nárok BIRB určite nebol premlčaný vzhľadom na to, že premlčacia doba štyroch rokov upravená v článku 3 nariadenia č. 2988/95, ktorá mala začať plynúť 10. februára 1998,[7] bola prerušená doporučeným listom BIRB z 5. februára 2002, ktorým jej uložila sankciu.

22. Predsa však neexistoval dostatočný právny základ na uloženie sankcie takej osobe, ako je SGS Belgium, ktorá sa podieľala na nezrovnalosti spáchanej vývozcom. Konkrétne články 5 a 7 nariadenia č. 2988/95 nemajú priamy účinok, keďže ponechávajú členským štátom voľnú úvahu. Okrem toho BIRB nepreukázala, že by Derwa získala vývozné náhrady neoprávnene a že by osvedčenie vydané SGS Belgium obsahovalo nesprávne údaje.

23. BIRB podala proti tomuto rozsudku odvolanie na Hof van beroep te Antwerpen (Odvolací súd v Antverpách), ktorý v rozhodnutí z 8. septembra 2009 položil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú ustanovenia článkov 5 a 7 nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 z 18. decembra 1995 o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev priamy účinok na vnútroštátne právne poriadky členských štátov bez toho, aby tieto členské štáty mali určitú mieru voľnej úvahy, a bez toho, aby vnútroštátne orgány museli prijať vykonávacie opatrenia?

2. Môže sa medzinárodná spoločnosť špecializovaná na kontrolu a dohľad schválená členským štátom, v ktorom bolo prijaté vývozné colné vyhlásenie, v danom prípade Belgickom, ktorá vydala nesprávne osvedčenie o vyložení v zmysle článku 18 ods. 2 písm. c) nariadenia Komisie č. 3665/87, považovať za hospodársky subjekt v zmysle článku 1 nariadenia č. 2988/95, a teda za osobu, ktorá sa spolupodieľala na spáchaní nezrovnalosti, alebo osobu, ktorá je zodpovedná za nezrovnalosť, alebo osobu, ktorá mala zabezpečiť, aby k nej nedošlo, v zmysle článku 7 tohto nariadenia?

3. Možno oznámenie vyšetrovacej správy od hospodárskej inšpekcie alebo list s výzvou na predloženie doplňujúcich podkladov k dôkazu o prepustení do voľného obehu alebo doporučený list, ktorým sa ukladá sankcia, považovať za vyšetrovanie alebo právne konanie v zmysle

7 — Práve v tento deň Derwa zaslala BIRB osvedčenie o dovoze do Egypta, ktoré vydala SGS Belgium.

článku 3 ods. 1 tretieho pododseku nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 z 18. decembra 1995?“

24. Na konaní pred Súdny dvorom sa zúčastnili SGS Belgium, Derwa, belgická a rakúska vláda, ako aj Európska komisia; rakúska vláda však nepredniesla písomné pripomienky.

IV – Právne posúdenie

A – *O prvej prejudiciálnej otázke*

25. Podľa belgickej vlády a Komisie majú články 5 a 7 nariadenia č. 2988/95 priamy účinok. To má vyplývať z právnej povahy a funkcie nariadení. Nepochybne by mohli existovať výnimočné prípady, v ktorých by boli nevyhnutné vnútroštátne vykonávacie opatrenia, nie však v tomto prípade. Neexistujú ani špeciálnejšie odvetvové právne predpisy, ktoré by mali pri uplatňovaní prednosť.

26. Podľa článku 288 druhého odseku ZFEÚ majú nariadenia v skutočnosti „všeobecnú platnosť“. Nariadenie „je záväzné vo svojej celistvosti a je priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch“. [8]

27. Zdá sa, že toto všeobecné tvrdenie o primárnom práve platí aj pre nariadenie č. 2988/95. V každom prípade práve toto vyjadruje jeho článok 11 ods. 2, na základe ktorého je uvedené nariadenie záväzné vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.

28. Súdnemu dvoru už bola položená otázka priamej uplatniteľnosti nariadenia č. 2988/95 vo veci Handlbauer [9]. Išlo o návrh na začatie prejudiciálneho konania rakúskeho súdu, ktorý si vybral formuláciu „unmittelbar anwendbar“ („priamo uplatniteľný“) namiesto „unmittelbar gilt“ („priamo platný“) objavujúcu sa v nemeckej verzii primárneho práva a nariadenia č. 2988/95. Vo francúzskej verzii rozsudku – je notoricky známe, že sudcovia Súdneho dvora rozhodujú vo francúzštine – bol použitý výraz „directement applicable“, čo zodpovedá francúzskemu zneniu primárneho práva a nariadenia č. 2988/95. Z tejto okolnosti možno vyvodiť, že prinajmenšom v rámci rozsudku Handlbauer nemožno pripisovať rozdielny význam pojmom „unmittelbare Geltung“ („priama platnosť“)

8 — Presne to isté stanovoval bývalý článok 189 ods. 2 ES uplatniteľný na skutkové okolnosti tejto veci.

9 — Rozsudok z 24. júna 2004, Handlbauer, C-278/02, Zb. s. I-6171.

a „unmittelbare Anwendbarkeit“ („priama uplatniteľnosť“).

29. Vo veci Handlbauer, tak ako v tejto veci, išlo o stíhanie nezrovnalostí v oblasti vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky. Súdny dvor potvrdil priamu uplatniteľnosť článku 3 ods. 1 nariadenia č. 2988/95, ktorý na stíhanie nezrovnalostí upravuje premlčaciu dobu štyroch rokov. [10]

30. V odôvodnení rozsudku Súdny dvor predovšetkým zdôraznil, že ustanovenia nariadení majú vo vnútroštátnych právnych poriadkoch na základe svojej povahy a funkcie v systéme prameňov práva Spoločenstva vo všeobecnosti „bezprostredný účinok“ [11], bez toho, aby vnútroštátne orgány museli prijať vykonávacie predpisy. [12] Je pravda, že určité ustanovenia nariadení môžu na vykonanie napriek tomu vyžadovať prijatie vykonávacích predpisov členskými štátmi, [13] to však nie je prípad článku 3 ods. 1 nariadenia č. 2988/95.

31. Ani z tohto rozsudku, ani z predošlej judikatúry nevyplýva, že by Súdny dvor jasne rozlišoval pojmy priama platnosť, priama uplatniteľnosť a bezprostredný alebo priamy účinok. Hoci sa niektorí účastníci konania vyčerpávajúcim spôsobom zaoberali prípadnými rozdielmi medzi týmito pojmami, nezdá sa mi príliš užitočné púšťať sa do principiálnej diskusie o pojme priamy účinok práva Únie a osobitne nariadení v zmysle francúzskeho „effet direct“ alebo anglického „direct effect“. [14]

32. Keďže táto vec nastoľuje otázku priameho účinku článkov 5 a 7 nariadenia č. 2988/95, je jednoducho potrebné určiť, či môže byť správne opatrenie na ťarchu podniku priamo založené na ustanovení uvedeného nariadenia. To je nakoniec otázka, ktorá bola položená vo veci Handlbauer. V nej samotná sankcia skutočne nebola priamo založená na nariadení č. 2988/95. Premlčacia doba štyroch rokov upravená uvedeným nariadením však bola nielen – a zdá sa, že toto bolo rozhodujúce vo vzťahu k otázke zákonnosti sankcie – dlhšia

10 — Rozsudok Handlbauer, už citovaný, bod 39; pozri tiež rozsudok z 29. januára 2009, Josef Vosding Schlacht-, Kühl – und Zerlegebetrieb, C-278/07 až C-280/07, Zb. s. I-457, body 27 a 28.

11 — Vo francúzskej verzii rozsudku „effet immédiat“, v nemeckej verzii „unmittelbare Wirkung“.

12 — Pozri rozsudok Handlbauer, už citovaný, bod 39, odkazujúci na rozsudok zo 17. mája 1972, Leonesio, 93/71, Zb. s. 287, bod 5.

13 — Pozri rozsudok Handlbauer, už citovaný, bod 26, odkazujúci na rozsudok z 11. januára 2001, Monte Arcosu, C-403/98, Zb. s. I-103, bod 26.

14 — Pozri okrem iného EDWARD, D: Direct Effect: Myth, Mess or Mystery? In: *Direct effect, Rethinking a Classic of EC Legal Doctrine*. Ed. J. M PRINSSEN, A. SCHRAUWEN. Europa Law Publishing, Groningue 2002, s. 3.

ako doba, ktorá by sa uplatnila, ak by článok 3 ods. 1 nariadenia nemal priamy účinok, ale navyše ju bolo možné prerušiť.

33. Kritériá, podľa ktorých je potrebné preskúmať spôsobilosť sankcií slúžiť ako právny základ, možno nájsť rýchlo.

34. Nariadenie č. 2988/95 samo v článku 2 ods. 2 potvrdzuje, že sa nesmú uložiť žiadne správne sankcie, ak pred spáchaním protiprávneho konania neexistovalo príslušné ustanovenie právneho aktu Spoločenstva. Navyše jeho článok 2 ods. 3 stanovuje, že ustanovenia práva Spoločenstva stanovia druh a rozsah správnych opatrení a sankcií potrebných na správne uplatnenie daných pravidiel, pričom zohľadnia druh a závažnosť protiprávneho konania.

35. Osobitne v oblasti vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky Súdny dvor neraz rozhodol, že sankcia, hoci by nebola trestajúcej povahy, môže byť uložená iba vtedy, ak je jej právny základ jasný a jednoznačný. [15]

36. Táto podmienka je rovnako ako zásada zákonnosti trestných činov a trestov [16] osobitným vyjadrením všeobecnej zásady právnej istoty, ktorá predstavuje základnú zásadu práva Spoločenstva a najmä vyžaduje, aby právna úprava bola jasná a presná, aby osoby podliehajúce súdnej právomoci mohli bez pochybností poznať svoje práva a povinnosti a podniknúť primerané kroky. [17]

37. Hoci sa občas Súdny dvor javí – podľa môjho názoru správne – vo vzťahu k uplatňovaniu zásad trestného práva na správne sankcie ako zdržanlivý, [18] nič nebráni obrátiť sa kvôli orientácii na obsah zásady zákonnosti trestných činov a trestov.

38. Táto zásada predpokladá, že predpisy Spoločenstva jasne definujú porušenia a tresty za ne. Táto podmienka je splnená vtedy, keď osoba podliehajúca súdnej právomoci

15 — Pozri rozsudky zo 14. decembra 2000, Emsland-Stärke, C-110/99, Zb. s. I-11569, bod 56; z 11. júla 2002, Käserei Champignon Hofmeister, C-210/00, Zb. s. I-6453, bod 52, a zo 6. apríla 2006, ED & F Man Sugar, C-274/04, Zb. s. I-3269, bod 15.

16 — *Nullum crimen, nulla poena sine lege*, pozri v tejto súvislosti rozsudok z 3. júna 2008, Intertanko a i., C-308/06, Zb. s. I-4057, bod 70.

17 — Pozri rozsudok Intertanko a i., už citovaný, bod 69.

18 — Pozri rozsudok Käserei Champignon Hofmeister (už citovaný, bod 44), v ktorom Súdny dvor rozhodol, že sankcia upravená v článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a) nariadenia č. 3665/87 nemá trestnú povahu a že v dôsledku toho sa neuplatňuje zásada *nulla poena sine culpa*. Naopak v rozsudkoch z 8. marca 2007, Campina, C-45/06, Zb. s. I-2089, bod 40 a z 11. marca 2008, Jager, C-420/06, Zb. s. I-1315, bod 59 a nasl., Súdny dvor rozhodol, že zásada retroaktívneho uplatnenia miernejšieho trestu sa pri ukladaní správnych sankcií uplatňuje; v tomto ohľade zdôraznil, že táto zásada nachádza svoj výraz najmä v článku 2 ods. 2 druhej vete nariadenia č. 2988/95. Popritom si treba všimnúť, že tak, ako to vyplýva z jeho desiateho odôvodnenia, nariadenie č. 2988/95 zohľadňuje aj zásadu trestného práva *ne bis in idem*.

môže zo znenia relevantného ustanovenia a za pomoci výkladu, ktorý mu dávajú súdne orgány, zistiť, aké konania alebo opomenutia zakladajú jej trestnú zodpovednosť. [19]

39. Keď sa kritériá jasnosti a presnosti uplatnia na články 5 a 7 nariadenia č. 2988/95, predovšetkým možno konštatovať, že nezrovnalosť definovaná v článku 1 ods. 2 nariadenia č. 2988/95, na ktorú odkazujú články 5 a 7 uvedeného nariadenia, zjavne musí byť spresnená. V jadre tejto definície je jednoduché porušenie ustanovenia práva Únie a z neho vyplývajúca prípadná ujma spôsobená rozpočtu Únie bez toho, aby sa ustanovenie aspoň stručne usilovalo akokoľvek charakterizovať typ správania, ktoré má na mysli.

40. Tak ako to urobili SGS Belgium, Derwa a rakúska vláda, je okrem toho potrebné konštatovať, že články 5 a 7 nariadenia č. 2988/95 sú čisto fakultatívnymi ustanoveniami. Podľa článku 5 uvedeného nariadenia „môžu“ nezrovnalosti viesť k určitým správnym sankciám, najmä k správnej pokute, a podľa článku 7 tieto sankcie „možno“ uplatniť voči určitým osobám. S ohľadom na ostatné jazykové verzie nemožno vyvodiť žiaden ďalší záver. [20]

41. Okrem toho je očividné, že článok 5 nariadenia č. 2988/95 vo vzťahu k vymenovaným sankciám nijako nerozlišuje, či sú nezrovnalosti úmyselné alebo spôsobené z nedbanlivosti. Práve tak ako článok 7 uvedeného nariadenia nerozlišuje sankciu voči osobám, ktorým môže byť uložená podľa miery ich zodpovednosti za nezrovnalosť.

42. Toto preskúmanie znenia samo osebe umožňuje pochybovať o tom, že články 5 a 7 nariadenia č. 2988/95 majú priamy účinok v tom zmysle, že by mohli slúžiť ako samostatný právny základ uloženia sankcie. Nariadenie však vykazuje ďalšie znaky toho, že predmetné ustanovenia, stále berúc do úvahy ich konkrétne znenie, [21] nemôžu mať v tomto zmysle priamy účinok.

43. Podľa článku 1 ods. 1 si nariadenie vyhradzuje iba funkciu „všeobecnej úpravy“. Potom sa v článku 2 ods. 1 uvádza, že konkrétne

19 — Pozri rozsudok Intertanko a i., už citovaný, bod 71, odkazujúci na rozsudok Advocaten voor de Wereld, C-303/05, Zb. s. I-3633, bod 50, ako aj rozsudok ESĽP, Coëme a i. v. Belgicko z 22. júna 2000, Zbierka ESĽP 2000-VII, § 145.

20 — Čiže „können“ v nemčine, „peuvent“ vo francúzštine, „may“ v angličtine, „possono“ v taliančine, „podrán“ v španielčine a „kunnen“ v holandčine.

21 — Týmto nijako nespochybňujem záver, ku ktorému dospel Súdny dvor v rozsudku Handlbauer, už citovanom, bode 35, konkrétne že premlčacia doba uvedená v článku 3 ods. 1 nariadenia č. 2988/95 je priamo uplatniteľná.

sankcie sú zavedené „v takej miere, aby zabezpečili náležité uplatňovanie práva spoločenstva“. Tak ako už bolo uvedené, článok 5 nariadenia sa nevyjadruje – nie viac ako ktorýkoľvek iný článok nariadenia – k otázke, v aký okamih je aká sankcia nevyhnutná. Formulácia „sa zavedú“ [22] tiež hovorí v tom zmysle, že na vytvorenie priamo uplatniteľnej sankcie sú nevyhnutné ďalšie ustanovenia mimo nariadenia č. 2988/95.

44. Článok 2 nariadenia č. 2988/95 sa stáva ešte jasnejším v už spomínanom odseku 2 prvej vete a odseku 3: skutočnosť, že v nich uvádza, že správna sankcia môže byť uložená, iba ak bola stanovená aktom Spoločenstva prijatým pred nezrovnalosťou, ukazuje, že v okamihu prijatia nariadenia vychádzala Rada zo zásady, že nariadenie samo osebe nebolo dostatočné na uloženie sankcie.

45. Skutočnosť, že je v nich okrem iného stanovené, že ustanovenia práva Spoločenstva stanovia druh a rozsah správnych opatrení a sankcií potrebných na správne uplatnenie daných pravidiel, pričom zohľadnia druh a závažnosť protiprávneho konania, poskytnutej alebo získanej výhody a stupeň zodpovednosti, potvrdzuje, že všeobecná úprava prijatá v nariadení sama osebe nestačí na to, aby slúžila ako samostatný právny základ pre sankciu. Všetko, čo sa tu vyžaduje, totiž v nariadení samotnom chýba.

46. Napokon piate odôvodnenie nariadenia č. 2988/95 uvádza, že protiprávne konanie a správne opatrenia a sankcie, ktoré sa naň vzťahujú, sú ustanovené v odvetvových predpisoch v súlade s týmto nariadením.

47. Existujúca judikatúra, podľa ktorej normotvorca Únie prijatím nariadenia č. 2988/95 stanovil súbor všeobecných zásad a vyžaduje, aby vo všeobecnosti všetky odvetvové predpisy tieto zásady dodržiavali, [23] sa tiež uberá presne týmto smerom.

48. V dôsledku toho napríklad v oblasti štrukturálnych fondov Súdny dvor založil povinnosť vrátenia na relevantných vykonávacích predpisoch Rady a nie na nariadení č. 2988/95, „ktoré sa obmedzuje, ako to zdôrazňuje Komisia, na stanovenie všeobecných pravidiel… sankcií“. [24] Výslovne sa tak pripojil k názoru Komisie, ktorá konkrétne uviedla,

22 — V tomto ohľade je potrebné zdôrazniť, že tu nejde o odôvodnenie oznamujúce, čo je upravené nariadením, ale o ustanovenie nariadenia samotného.

23 — Pozri rozsudok Jager, už citovaný, bod 61 a tam citovanú judikatúru.

24 — Pozri rozsudok z 13. marca 2008, Vereiniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening, C-383/06 až C-385/06, Zb. s. I-1561, bod 39.

že „nariadenie č. 2988/95 netvorí samostatný právny základ umožňujúci vnútroštátnym orgánom, aby v prípade nezrovnalostí prijali konkrétne opatrenia. Toto nariadenie totiž obsahuje len všeobecné ustanovenia…“. [25] Ak by chcel Súdny dvor vyjadriť iba – ako si to Komisia zjavne teraz myslí – to, že pokiaľ existuje odvetvová právna úprava, je potrebné sa odvolať na ňu a nie na nariadenie č. 2988/95, určite by si zvolil inú formuláciu.

49. Vyvodzujem teda z toho, že články 5 a 7 nariadenia č. 2988/95 samy osebe nemajú priamy účinok v tom zmysle, že by mohli slúžiť ako samostatný právny základ uloženia sankcie.

50. Ako to vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, na účely odôvodnenia sankcie uloženej SGS Belgium sa však BIRB neopierala iba o články 5 a 7 nariadenia č. 2988/95, ale o uplatnenie uvedených článkov v spojení s článkom 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87.

51. Aj Komisia v kontexte tejto veci pripisuje význam článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87. Nepochybne zastáva názor, že články 5 a 7 nariadenia č. 2988/95 môžu slúžiť ako samostatný právny základ na uloženie sankcií medzinárodnej spoločnosti špecializovanej na kontrolu a dohľad. Napriek tomu by podľa zásady zákonnosti a pri zohľadnení článku 2 ods. 2 kráľovského nariadenia zo 4. januára 1985 taká sankcia nemala prevýšiť maximálnu sumu, ktorú možno určiť ako sankciu vývozcovi. Výška, ktorú môže dosiahnuť sankcia voči vývozcovi, je určená v súlade s článkom 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87.

52. Otázka, či ustanovenia článkov 5 a 7 nariadenia č. 2988/95 v spojení s článkom 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 poskytujú dostatočný právny základ na uloženie sankcie takej medzinárodnej spoločnosti špecializovanej na kontrolu a dohľad, ako je SGS Belgium, však bude preskúmaná iba v rámci odpovede na druhú prejudiciálnu otázku.

53. Na prvú prejudiciálnu otázku je teda potrebné odpovedať tak, že články 5 a 7 nariadenia č. 2988/95 samy osebe nemajú priamy účinok v tom zmysle, že by mohli slúžiť ako samostatný právny základ na uloženie sankcie.

25 — Tamže, bod 34.

B – *O druhej prejudiciálnej otázke*

54. Svojou druhou prejudiciálnou otázkou chce Hof van beroep zistiť, či taká medzinárodná spoločnosť špecializovaná na kontrolu a dohľad, ako je SGS Belgium, ktorá v zmysle článku 18 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 3665/87 vydala nesprávne osvedčenie o vyložení tovaru, môže byť považovaná za hospodársky subjekt alebo za inú osobu v zmysle článkov 1 a 7 nariadenia č. 2988/95, a teda za osobu, ktorej možno uložiť sankciu v zmysle uvedeného nariadenia.

55. V skutočnosti vzhľadom na odpoveď navrhovanú na prvú prejudiciálnu otázku nie je potrebné odpovedať na druhú prejudiciálnu otázku. Keďže nariadenie č. 2988/95 neponúka bezprostredne uplatniteľný právny základ na uloženie sankcií, nie je účelné pristupovať k osobitnému preskúmavaniu na ďalšie overovanie toho, či taká medzinárodná spoločnosť špecializovaná na kontrolu a dohľad, ako je SGS Belgium, môže byť osobou, ktorej možno udeliť sankciu v zmysle uvedeného nariadenia.

56. Druhá prejudiciálna otázka však zostáva relevantnou vtedy, keď pri hľadaní právneho základu na uloženie sankcií proti medzinárodným spoločnostiam špecializovaným na kontrolu a dohľad vezmeme do úvahy článok 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87. Toto ustanovenie obsahuje konkrétnu sankciu Spoločenstva uplatniteľnú v čase v prípade neoprávnene požadovaných vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky, hoci jeho sankčná funkcia nie je zrejmá na prvý pohľad. [26]

57. Možno si teda predstaviť, že spoločným preskúmaním článkov 5 a 7 nariadenia č. 2988/95 a článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 by mohla byť preukázaná existencia dostatočného právneho základu na uloženie sankcie medzinárodnej spoločnosti špecializovanej na kontrolu a dohľad. Aby ju bolo možné určiť, je potrebné tiež vyložiť ustanovenia článkov 1 a 7 nariadenia č. 2988/95 vzťahujúce sa na osoby, ktorým môžu byť uložené sankcie.

58. Sankcia upravená v článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 je podľa jeho znenia určená výlučne vývozcovi [27] a týka sa prípadu, keď požiadal o príliš vysokú vývoznú náhradu, čo

26 — Pozri okrem iného rozsudok z 24. apríla 2008, AOB Reuter, C-143/07, Zb. s. I-3171, bod 22. Zostáva však pravdou, že pojem sankcia je výslovne použitý v článku 11 ods. 1 treťom a piatom pododseku. O neexistencii trestnej povahy sankcie upravenej v článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a) pozri tiež rozsudok Käserei Champignon Hofmeister, už citovaný, bod 35 a nasl.

27 — Pozri rozsudok Käserei Champignon Hofmeister, už citovaný, bod 42.

zahŕňa aj prípad, keď neexistuje žiadne právo na náhradu. [28] S cieľom overiť túto záležitosť sú relevantné nielen skutočnosti známe príslušným orgánom v čase skúmania žiadosti o náhradu, ale aj skutočnosti, ktoré nasledovali po žiadosti o náhradu. [29]

59. Súdny dvor už rozhodol, že toto ustanovenie predstavuje jasný a postačujúci právny základ na uplatnenie sankcií proti vývozcovi. [30]

60. Nikto z účastníkov konania netvrdil, že by SGS Belgium ako medzinárodnej spoločnosti špecializovanej na kontrolu a dohľad mohla byť uložená sankcia iba na základe tohto ustanovenia.

61. Keďže nezrovnalosť sprevádzanú sankciou upravenou v článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 môže spáchať iba samotný vývozca, nie je potrebné skúmať, či SGS Belgium môže byť považovaná za hospodársky subjekt v zmysle článku 1 ods. 2 a článku 7 prvej vety nariadenia č. 3665/87. SGS Belgium sa sama nemohla dopustiť predmetnej nezrovnalosti, a teda nie je osobou, ktorej by mohla byť uložená sankcia v jej prípadnom postavení hospodárskeho subjektu v zmysle uvedených článkov.

62. Zostáva teda preskúmať, či ustanovenie článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 v spojení s článkom 7 druhou vetou nariadenia č. 2988/95 – ktoré stanovuje, že správne sankcie Spoločenstva možno uplatniť aj na osoby, ktoré sa podieľali na spáchaní nezrovnalosti, rovnako ako na osoby, ktoré sú zodpovedné za nezrovnalosť alebo za zabezpečenie toho, aby k nej nedošlo – môžu predstavovať právny základ sankcie voči SGS Belgium.

63. Nezrovnalosť by v zmysle článku 7 druhej vety nariadenia č. 2988/95 existovala, ak by Derwa podľa článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 neoprávnene získala vývozné náhrady.

64. Napokon prináleží vnútroštátnemu súdu, aby o tom rozhodol. Tak ako to možno odvodiť z jej znenia, druhá prejudiciálna otázka nepochybne spočíva na predpoklade, že osvedčenie o vyložení v zmysle článku 18 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 3665/87, ktoré vydala SGS Belgium a využila Derwa, bolo nesprávne. Napriek tomu však z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že táto otázka zostáva v konaní vo veci samej sporná. Navyše bolo pred vnútroštátnym

28 — Pozri rozsudok AOB Reuter, už citovaný, bod 22.
29 — Tamže, bod 23.
30 — Tamže, bod 34.

súdom uvedené, že tovary mali byť dovezené do Južnej Afriky ako tovary pôvodom z Egypta, takže bez ohľadu na nesprávnosť sporného osvedčenia o vyložení tovaru by Derwa mala nárok na vývozné náhrady.

65. V každom prípade musí vývozca zabezpečiť správnosť svojich vyhlásení a sankcia predpokladaná v článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a) nariadenia č. 3665/87 sa uplatňuje bez ohľadu na subjektívnu stránku zavinenia. [31] Zavinenie alebo omyl spáchaný zmluvnou protistranou vývozcu nepredstavuje ani prípad vyššej moci, ale patrí do obvyklého obchodného rizika a v rámci obchodných transakcií ho nemožno považovať za nepredvídateľný. Vývozca disponuje na svoju ochranu rozličnými prostriedkami, ako sú slobodná voľba zmluvnej protistrany, zmluvné klauzuly *ad hoc* alebo zabezpečenia. [32]

66. Nevidím dôvod, prečo by toto nemalo platiť i vo vzťahu medzi vývozcom a medzinárodnou spoločnosťou špecializovanou na kontrolu a dohľad, a to nezávisle od toho, či doklad použitý vývozcom bol vydaný na základe poverenia vývozcu samotného, alebo – ako sa zdá, že to bolo v prejednávanom prípade – jeho poisťovateľa. V nariadení (ES) č. 800/1999 [33], ktorým bolo nariadenie č. 3665/87 nahradené, sa napokon výslovne stanovilo, že úkony ktorejkoľvek tretej strany, týkajúce sa priamo alebo nepriamo formalít nevyhnutných na vyplatenie náhrady, vrátane úkonov medzinárodných spoločností špecializovaných na kontrolu a dohľad, sú pripísateľné príjemcovi. [34]

67. Vychádzajúc z predpokladu, že Derwa sa dopustila nezrovnalosti, ktorá pochádza z nesprávneho osvedčenia vydaného SGS Belgium, SGS Belgium musí byť v každom prípade považovaná za osobu, ktorá sa podieľala na spáchaní nezrovnalosti.

68. Je navyše potrebné preskúmať, či ustanovenia článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 v spojení s ustanoveniami článku 7 druhej vety nariadenia č. 2988/95 sú dostatočne jasné a presné na to, aby mohli predstavovať právny základ sankcie proti takej medzinárodnej spoločnosti špecializovanej na kontrolu a dohľad, ako je SGS Belgium.

31 — Pozri rozsudky Käserei Champignon Hofmeister, už citovaný, bod 59 a nasl., a z 12. mája 2005, Milupa, C-542/03, Zb. s. I-3989, bod 26.

32 — Pozri rozsudky Käserei Champignon Hofmeister, už citovaný, bod 80, a AOB Reuter, už citovaný, bod 36.

33 — Nariadenie Komisie (ES) č. 800/1999 z 15. apríla 1999, ktorým sa ustanovujú spoločné podrobné pravidlá uplatňovania vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky (Ú. v. ES L 102, s. 11; Mim. vyd. 03/025, s. 129).

34 — Článok 52 ods. 4 druhý pododsek.

69. V prvom rade je potrebné opätovne zdôrazniť, že článok 7 druhá veta nariadenia č. 2988/95 je iba fakultatívnym ustanovením. Jednoznačne ponecháva priestor na voľnú úvahu.

70. Hoci sankcie upravené článkom 11 nariadenia č. 3665/87 nemajú trestnú povahu, [35] nezdá sa mi, že by bolo zlučiteľné s požiadavkami jasnosti a presnosti ponechať ich uplatňovanie voči osobám určeným v článku 7 druhej vete nariadenia č. 2988/95 na voľnú úvahu vnútroštátnych správnych orgánov. V rozsudku AOB Reuter [36] Súdny dvor predtým, ako kvalifikoval článok 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 ako jasný a postačujúci základ na uplatnenie sankcií, rozhodol, že keď sú podmienky splnené, je namieste uplatnenie sankcie, pokiaľ nie je splnená jedna z taxatívne vymenovaných podmienok oslobodenia.

71. Napriek tomu vzhľadom na znenie predmetného sporného ustanovenia osoba podliehajúca súdnej právomoci nemôže vedieť, ktoré akty a opomenutia ju vystavujú sankcii. Už z tohto dôvodu nespĺňa zásadu zákonnosti. Na to, aby existovala priamo uplatniteľná sankcia, je predovšetkým potrebné, aby oprávnenie voľnej úvahy upravené článkom 7 druhou vetou nariadenia č. 2988/95 spresnil normotvorca Únie alebo na jeho žiadosť členské štáty.

72. Okrem toho je potrebné poznamenať, že tak ako to vyžaduje článok 2 ods. 3 nariadenia č. 2988/95, pri určovaní druhu a rozsahu sankcie článok 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 nepochybne zohľadňuje druh a závažnosť nezrovnalosti, poskytnutú alebo získanú výhodu a stupeň zodpovednosti. Naopak článok 7 druhá veta nariadenia č. 2988/95 vo vzťahu k osobám, na ktoré sa vzťahuje, neupravuje žiadnu úpravu sankcie podľa druhu a závažnosti ich účasti a ich vedomosti o rozsahu škody, ktorá bola spôsobená alebo ktorá môže byť spôsobená rozpočtu Spoločenstva. Ak pristúpime k obozretnému porovnaniu s trestným právom, ukazuje sa, že chýba rozlišovanie v závislosti od povahy pôvodcu nezrovnalosti alebo od jeho účasti na spáchaní nezrovnalosti.

73. Táto vec najmä preukazuje, že v tomto prípade preskúmavané ustanovenia nie sú takej povahy, aby umožnili uplatniť vhodnú sankciu; BIRB vytýka SGS Belgium, že vedome vydala nesprávne osvedčenie, a zároveň vychádza zo zásady, že Derwa nemala vedomosť o nesprávnosti. Obe preskúmavané ustanovenia však zjavne neumožňujú zohľadniť predpokladané zavinenie SGS Belgium pri určovaní sankcie, ktorú jej treba uložiť, pokiaľ

35 — O sankcii upravenej článkom 11 ods. 1 prvým pododsekom písm. a) nariadenia č. 3665/87 pozri rozsudok Käserei Champignon Hofmeister, už citovaný, bod 44.

36 — Už citovaný, bod 30.

vychádzame z predpokladu, že SGS Belgium sa nanajvýš podieľala na nezrovnalosti spáchanej Derwa a sama by nemala byť považovaná za pôvodcu nezrovnalosti.

74. Zdá sa mi, že moju doterajšiu analýzu podopiera aj skutočnosť, že tak, ako to zdôraznila aj rakúska vláda, v roku 2002 v rámci zmeny a doplnenia [37] nariadenia č. 800/1999 [38], ktoré medzičasom nahradilo nariadenie č. 3665/87, Komisia prijala v oblasti vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky ustanovenie, ktoré znie: „Členské štáty, ktoré schválili [medzinárodné agentúry pre kontrolu a dozor], stanovia účinný systém sankcií pre prípady, ak schválená [medzinárodná agentúra pre kontrolu a dozor] vydala nesprávne osvedčenie." Odôvodnenie č. 2 novelizujúceho nariadenia, ktoré sa naň vzťahuje, uvádza: „Ďalej sa považuje za nevyhnutné stanoviť účinný systém sankcií, ktoré majú zaviesť členské štáty v prípadoch nesprávnych dôkazov o dodaní, ktoré [medzinárodné agentúry pre kontrolu a dozor] poskytli."

75. V dôsledku toho Komisia nevidela v ustanoveniach článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 v spojení s ustanoveniami článku 7 druhej vety nariadenia č. 2988/95 dostatočný právny základ na sankcie voči medzinárodným spoločnostiam špecializovaným na kontrolu a dohľad. Čo je osobitne očividné, je skutočnosť, že toto novo doplnené ustanovenie sa uberá úplne odlišným smerom od toho, ktoré sa uplatňuje na vývozcov. Členským štátom sa totiž ukladá, aby pre medzinárodné spoločnosti špecializované na kontrolu a dohľad stanovili režim sankcií, ktorý už Komisia presnejšie nedefinovala. Toto nové ustanovenie by nebolo nevyhnutné, ak by už predtým existoval dostatočný sankčný mechanizmus na úrovni Spoločenstva; navyše v takom prípade by bolo potrebné predpokladať, že už existujú dve ustanovenia, avšak bez toho, aby bol vzťah medzi týmito dvoma ustanoveniami vyriešený.

76. Napokon zdôrazňujem, že vo vnútroštátnom práve, najmä v článku 2 ods. 2 kráľovského nariadenia zo 4. januára 1985, nenachádzame konkretizáciu skutočností, ktoré, pokiaľ ide o čas rozhodujúci v tejto veci, chýbajú na úrovni práva Spoločenstva.

77. Ani nariadenie č. 2988/95, ani nariadenie č. 3665/87 totiž neobsahujú odkaz na vnútroštátne právo, ktorý by umožňoval vo vnútroštátnom práve hľadať hmotnoprávne nevyhnutnú konkretizáciu skutkovej podstaty sankcie, ktorá je v práve Spoločenstva zriadená iba ako kostra.

37 — Vložením nového článku 16c nariadením Komisie (ES) č. 1253/2002 z 11. júla 2002, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 800/1999 stanovujúce spoločné podrobné pravidlá uplatňovania systému vývozných náhrad na poľnohospodárske výrobky (Ú. v. ES L 183, s. 12; Mim. vyd. 03/036, s. 189).

38 — Už citované v poznámke pod čiarou 33.

78. Práve naopak, nariadenie č. 2988/95 iba výslovne uvádza, že správna sankcia môže byť uložená, iba ak bola zavedená aktom Spoločenstva vydaným pred nezrovnalosťou, a že ustanovenia práva Spoločenstva stanovia druh a rozsah správnych opatrení a sankcií potrebných na správne uplatnenie daných pravidiel, pričom zohľadnia druh a závažnosť protiprávneho konania. V tomto zmysle piate odôvodnenie nariadenia č. 2988/95 uvádza, že protiprávne konanie a správne opatrenia a sankcie, ktoré sa naň vzťahujú, sú ustanovené v odvetvových predpisoch v súlade s uvedeným nariadením.

Nepochybne môže byť považovaná za osobu, ktorá sa podieľala na spáchaní nezrovnalosti v zmysle článku 7 druhej vety nariadenia č. 2988/95, napriek tomu však toto ustanovenie, dokonca ani v spojení s článkom 11 nariadenia č. 3665/87, nepredstavuje dostatočný právny základ na uloženie sankcie uvedenej spoločnosti.

C – O tretej prejudiciálnej otázke

79. Dochádzam teda napokon k záveru, že na druhú prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať takto:

Medzinárodná spoločnosť špecializovaná na kontrolu a dohľad schválená členským štátom, v ktorom bolo prijaté vývozné colné vyhlásenie, v danom prípade Belgickom, ktorá vydala nesprávne osvedčenie o vyložení tovaru v zmysle článku 18 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 3665/87, nemôže byť považovaná za hospodársky subjekt v zmysle článku 1 ods. 2 a článku 7 prvej vety nariadenia č. 2988/95 vtedy, keď ide o uloženie sankcie uvedenej spoločnosti na základe týchto ustanovení v spojení s článkom 11 nariadenia č. 3665/87.

80. Vzhľadom na odpoveď, ktorú navrhujem poskytnúť na prvé dve prejudiciálne otázky, nie je nevyhnutné odpovedať na tretiu prejudiciálnu otázku. Keďže sankcia od samého počiatku nemohla byť uložená, je nadbytočné overovať, či by prípadne už viac nemohla byť uložená. Touto otázkou sa teda zaoberám iba subsidiárne pre prípad, že by Súdny dvor nesúhlasil s mojimi závermi o prvých dvoch otázkach.

81. Na základe článku 3 ods. 1 tretieho pododseku prvej vety nariadenia č. 2988/95 sa premlčacia doba prerušuje pri akomkoľvek akte príslušného orgánu, o ktorom je daná osoba upovedomená a ktorý sa týka vyšetrovania alebo právneho konania v súvislosti s nezrovnalosťou.

82. Ako možné akty týkajúce sa vyšetrovania alebo právneho konania v súvislosti s nezrovnalosťou vnútroštátny súd cituje:

— správu vypracovanú hospodárskou inšpekciou ministerstva hospodárstva adresovanú BIRB 13. augusta 1998, ako aj list tejto inšpekcie adresovaný BIRB 9. októbra 1998 a fax zo 14. októbra 1998, ktorým bola zaslaná vyšetrovacia správa,

— doporučený list z 21. apríla 1999, ktorý BIRB zaslala SGS Belgium, požadujúci predloženie doplňujúcich podkladov na odôvodnenie dovozu na účely prepustenia do voľného obehu,

— doporučený list z 5. februára 2002, ktorý BIRB zaslala SGS Belgium a ktorým bola uložená sankcia „na základe článku 11 nariadenia č. 3665/87/EHS“.

83. Súdny dvor už uviedol, že vyšetrovacie úkony všeobecnej povahy zo strany vnútornej štátnej správy bez súvislosti s podozrením na nezrovnalosti týkajúce sa dostatočne presne vymedzených úkonov nemôžu prerušiť premlčaciu dobu upravenú v článku 3 ods. 1 nariadenia č. 2988/95. Oznámenie colnej kontroly dotknutému podniku bez dostatočne presného vymedzenia činností, ktorých sa týkajú podozrenia z nezrovnalosti, teda nepredstavuje úkon vyšetrovania alebo právneho konania týkajúceho sa nezrovnalosti takej povahy, aby prerušil premlčaciu dobu. [39] Naopak, Súdny dvor videl úkon smerujúci k stíhaniu nezrovnalosti v liste Komisie informujúcom príjemcu finančnej pomoci Spoločenstva v oblasti rybolovu o tom, že Komisia znížila túto pomoc z dôvodu, že zdroje rýb tretích štátov spomenuté v rozhodnutí neboli využívané dostatočne dlho. [40]

84. Podľa znenia tretej prejudiciálnej otázky, ako aj ďalších vysvetlení poskytnutých v návrhu na začatie prejudiciálneho konania je potrebné predpokladať, že o predmetných vyšetrovacích správach bola SGS Belgium oboznámená v priebehu vykonávaného vyšetrovania. Podľa môjho názoru musí vnútroštátny súd, berúc do úvahy práve zmieňovanú judikatúru, určiť, či sporné vyšetrovacie správy boli dostatočne konkrétne a či SGS Belgium mohla pochopiť, že je predmetom vyšetrovania týkajúceho sa osvedčenia zo 4. novembra 1997.

85. Na rozdiel od toho, čo, ako sa zdá, si myslí SGS Belgium, podľa môjho názoru skutočnosť, že nejde o vlastné vyšetrovacie správy

39 — Pozri rozsudok Handlbauer, už citovaný, body 40 a 43.

40 — Pozri rozsudok z 2. decembra 2004, José Martí Peix/Komisia, C-226/03 P, Zb. s. I-11421, bod 30.

BIRB, nepredstavuje problém. To, či členský štát zverí právomoc vo veci vyšetrovania a/alebo právnych konaní iba jednému orgánu alebo viacerým orgánom, samo osebe nemôže spochybniť kvalifikáciu dotknutých opatrení ako úkon vyšetrovania alebo právneho konania. Iné posúdenie by však mohlo byť namieste vtedy, ak by orgán, ktorý zasiela správy iného orgánu dotknutej osobe, v nej vyvolal dojem, že z jej hľadiska neexistuje dostatok informácií takej povahy, aby vyvolali podozrenie.

86. Čo sa týka doporučeného listu, ktorý BIRB zaslala 21. apríla 1998 SGS Belgium, vyzývajúceho ju predložiť doplňujúce podklady na odôvodnenie dovozu na účely prepustenia do voľného obehu, množstvo prvkov podľa mňa hovorí v prospech predpokladu, že tu skutočne išlo prinajmenšom o vyšetrovací úkon. Aj v tomto ohľade však musí vnútroštátny súd overiť jeho presný obsah s cieľom určiť, či sa tento list javí tak, že BIRB pochybovala o správnosti osvedčenia zo 4. novembra a nie že sa napríklad snažila doplniť svoj vlastný spisový materiál. Podľa opisu skutkového stavu vnútroštátnym súdom [41] bola SGS Belgium týmto doporučeným listom okrem iného informovaná o výsledkoch vyšetrovania vedeného hospodárskou inšpekciou. V tomto ohľade platí to, čo bolo uvedené v dvoch predošlých bodoch.

87. Čo sa týka doporučeného listu z 5. februára 2002, ktorý BIRB zaslala SGS Belgium a uložila jej ním sankciu „na základe článku 11 nariadenia č. 3665/87“, nemám žiadnu pochybnosť o tom, že ide o úkon právneho konania, ktorý mohol premlčaciu dobu prerušiť. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že tento doporučený list jasne poukazoval na dôvody, z ktorých bola uložená sankcia. Môže byť trochu zarážajúce, že to nebola SGS Belgium, ktorá by sa obrátila na belgické súdy, aby sa proti tejto sankcii bránila, ale že to bola naopak BIRB, ktorá žalovala SGS Belgium s cieľom dosiahnuť uloženie povinnosti zaplatiť sankciu. V tomto ohľade belgická vláda na pojednávaní vysvetlila, že rozhodnutie o sankcii v správnom konaní samo osebe nie je exekučným titulom. Ak osoba, ktorej bola taká sankcia uložená, ju odmietne zaplatiť, na účely vymoženia sankcie by belgický orgán musel podať návrh na súd, ktorý stanoví primeranú sumu v rámci požadovanej sumy. Nezávisle od týchto procesných aspektov je potrebné uviesť, že vnútroštátny súd niekoľkokrát zdôrazňuje, že týmto doporučeným listom bola SGS Belgium uložená sankcia a že ním bola SGS Belgium vyzvaná sankciu zaplatiť. Ide teda nesporne o úkon právneho konania.

41 — Pozri vyššie bod 16.

88. Subsidiárne navrhujem na tretiu prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že doporučený list príslušného správneho orgánu, ktorým na základe skutočností, ktoré sú v ňom presne opísané, ukladá sankciu, musí byť považovaný za úkon vyšetrovania alebo právneho konania v zmysle článku 3 ods. 1 tretieho pododseku nariadenia č. 2988/95.

V – Návrh

89. Na záver navrhujem na prejudiciálne otázky Hof van beroep te Antwerpen odpovedať takto:

„1. Ustanovenia článkov 5 a 7 nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 2988/95 z 18. decembra 1995 o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev samy osebe nemajú priamy účinok v tom zmysle, že by mohli slúžiť ako samostatný právny základ na uloženie sankcie.

2. Medzinárodná spoločnosť špecializovaná na kontrolu a dohľad schválená členským štátom, v ktorom bolo prijaté vývozné colné vyhlásenie, v danom prípade Belgickom, ktorá vydala nesprávne osvedčenie o vyložení tovaru v zmysle článku 18 ods. 2 písm. c) nariadenia Komisie (EHS) č. 3665/87 z 27. novembra 1987, ktorým sa stanovujú spoločné podrobné pravidlá uplatňovania vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky [*neoficiálny preklad*], v znení nariadenia Komisie (ES) č. 2945/94 z 2. decembra 1994, nemôže byť považovaná za hospodársky subjekt v zmysle článku 1 ods. 2 a článku 7 prvej vety nariadenia č. 2988/95

vtedy, keď ide o uloženie sankcie uvedenej spoločnosti na základe týchto ustanovení v spojení s článkom 11 nariadenia č. 3665/87. Nepochybne môže byť považovaná za osobu, ktorá sa podieľala na spáchaní nezrovnalosti v zmysle článku 7 druhej vety nariadenia č. 2988/95, napriek tomu však toto ustanovenie, dokonca ani v spojení s článkom 11 nariadenia č. 3665/87, nepredstavuje dostatočný právny základ na uloženie sankcie uvedenej spoločnosti.

3. Doporučený list príslušného správneho orgánu, ktorým na základe skutočností, ktoré sú v ňom presne opísané, ukladá sankciu, musí byť považovaný za úkon vyšetrovania alebo právneho konania v zmysle článku 3 ods. 1 tretieho pododseku nariadenia č. 2988/95“.